

„In tak se morem odločiti s silov orožja vstvariti neobhodno potrebna poročstva, ki naj zagotovijo Mojim državam mir v notranjosti i stalen mir na zvučaj.

V toj resnoj vūri se popolnoma zavedam cele dale kosežnosti Svojega sklepa i Svoje odgovornosti pred Vsegamogočnim.

Preskūso i prevdaro sem vse. Z mirnov vestjov nastopim pot, štero mi kaže dužnost.

Jaz zavūpam Svojim narodom, ki so se v vseh vihéhrah vedno v složnosti i zvestobi družili okoli Mojega prestola i ki so bili za čast, velikost i moč domovine vsikdar pripravleni za najhūjšje žrtve (áldove.)

Jaz zavūpam vitéškoj avstrijsko-vogrskoj vojnoj moči, punoj požrtvovalnoga navdūšenja.

In Jaz zavūpam Vsegamogačnemi, da podeli zmago Mojemi orožji.

Franc Jožef.“

Té navdūšeni i pravičen poziv je milijone geno v našoj domovini i radovolno so šli pozvani v vojašnice se glasit za vojsko.

Mobilizácija.

Kaj je to? Če se vojáki na službo k svojim regimentom pozovéjo, to se pravi mobilizácija. Zprva je tá mobilizácija samo ništerih regimentov tikala, ali odkda je rus mobilizirao svojo celo vojsko, je tūdi nasa cela vojna moč na brambo domovine pozvana.

Ali je reč „bojniec“ razžaljiva ?

Nigdar ne pozabim, kak sam mogeo ednok bežati, ka sam si noge malo nej vse spotro. Zakaj sam pa mogeo tak jako bežati, ka mislite? Bežati sam mogeo samo zavolo reči „bojniec“.

Zgoeilo se je najmre, ka se je v našo vés priselo eden možak tam odnekod z bregáč. Toga človeka, gda ga je nej bilo nazoči, so naši ljudje tak zvali, ka je „bojniec“. Jaz sam ešče te bio máli, pa sam si to ime tak zapomlo, kak tam je čūo. Niti na miseo mi je nej prišlo, ka bi se te priseljeni možak zvao kak inači, kak ravno bojniec. Zato sam pa jaz nesrečen sin ednok toga človeka, gda sam ga srečao, ka je gnao živino ná pašo, začno pitati :

— No, bojniec, vi tūdi na pašo ženete ?

Hej, to vam je bilo, kak čí bi sršnja razdražo. Zgrabo je bič na drobnejšem konci za porišče, se je zagnao proti meni, pa je ves srditi kričao :

— Vej ti jaz že pokažem, što je tvoj bojniec !

Jaz sam že te sprevido, ka se ne de dobro godilo z menov, zato sam se spūsto v beg. Samo svojim brznim nogam se mam zahvaliti, ka sam vūjšev, ovači bi šče drūgač pomlo, ka pomejni, koga svati za bojneca.

Gda sam domo prišeo sam začno praviti, ka bi me bojniec skoro zbio, zato ka sam ga

Pét milijonov

naše vojske je zdaj pozvano na bojišče. Pozváni so vsi črnovojniki do 42 leta. Črnovojniki (népfőlkelő) se zovejo oni vojaki, ki so že doslužili vojaščino, nemajo pa še obšita“ ali odpūsta iz vojaške službe, šteroga samo po spunje nom 42-om leti dobijo. Mogli so zato v boj iti očevje vnoge dece. Ne mislimo pa, da bodo ti v ogenj šli. Ne. Vsi niti vojaškoga obleča ne dobijo, samo eden trak okoli rokava i bodo v kasarnah na mesto mlajših, ki na bojišče odidejo, do mosté, železnice strážili, živež privažali za tabor i drūga takša dela opravljali. Ne se trebe zato včasi, zbojati, ka — veli — merje, ki tá odide. Merjé stalno, ali ne tam. Bomo se pá vidili, samo molimo za zmago našega orožja i za naše vojake.

Naši dečkov

je trijezero v dejanskoj vojaškoj službi. Ti idejo na bojišče, ali vse se zato ne bodo bili. Vnogi moro samo v tranjávah biti ali na mejah paziti i do bitja niti ne pridejo. Najsrečnejše so pa tisti, ki do v ogenj šli. Vojak je v ognji pravi vojak, kak mlatec pri mlatitvi pravi mlatec, orač pri oránji pravi orač. Za Boga iti na boj, zato se bojevati, ka Jezuš žele, naj neprijatelj ne dobi moči nad mamí, ka bi škodo našoj veri, je sveta vojna, v šteroj še što spradne — za Jezušá merje i srečno merjé. To je pa véselo, zaistino véselo delo, i tista mati bo mela za-

pitao, čí on tūdi žene krave na pašo. Nato so se mi domači začnoli smejati, pa so mi pravili, ka tomi možaki ne sme tak praviti, ka je bojniec, zato ka je jako čemerén, čí to čūje.

Komaj zdaj mi je postalo jasno, zakaj sam jaz mogeo tak jako bežati. Zato sam mogeo bežati, ka sam tomi možaki nazoči povedao, ka je bojniec. Te me je pa tūdi tak strah vzelo, ka sam od tistoga časa več nikoga nej vūpao zvati za bojneca, pa ešče drūge sam karao, gda sam čūloka je što pravo „bojniec“.

Gda sam vekši zraseo, sam prišev vkūp z večimi medžimurci. Dugo smo stanūvali v ednoj hrambi, pa se je meni jako čūdno vidlo, gda sam opazo, ka tej ljudje mene za bojneca majo. Nazoči mi je to nieden nej vūpao povedati, liki med sebov so me pa li vsi za bojneca zvali.

Nej mi je bilo po voli, gda sam zvedo, ka me držijo za bojneca, zato ka sam to reč držao za razžljivo, pa sam je te ednok začno pitati, zakaj oni majo mene za bojneca. Odgovorili mi so, ka smo prej mi vogrski slovinci vsi bojneceje.

Zeaj me je ta rnč zaistino začnola zanimati, pa gda sam nazaj domo prišeo, sam pozvedavao med našimi ljudmi, štero so ti pravi bojneceje, pa gde se držijo. Ná ta moja pozvedavanja sam pa nej dobo stalnoga odgovora. Edni so mi pravili, ka so bojneceje tisti naši rojaki, šteri prebivlejo više Soboáe, koli

istino veliko plačo v nebi, štere sin merje za krála nebeskoga.

Keliko vojákov je dao naš máli narod ?

Vogrski slovinci, katoličanci i evangeličanci so zdaj z do 42 let stari črnovojniki više 20 jezer vojakov poslali svojoj lūblenoi vogrskoj domovini na brambo. Vogrskoj slovenec je izdajnik nikdar ne bio i ne bo z Božov pomočjov zdaj tūdi ne.

Iz Bojišča.

Nasi regimenti so na té kraj Save pri Belgradi bili i glavno mesto Srbije opazovali. Naše bombe so vužgale grad belgraški i drūge stavbe pa srbom preprečile, da bi železen most na Savi v zrak pūstili. Nekaj so ga poškođovali, ali peški je še mogoče prek njega iti.

Srbski tabor

je većinoma v Staroj Srbiji pri Kragujevác—Kraljovo i Kruceváci. Nekaj vojske májo tūdi na meji Bosnije i kre Dūnaja. Kak nam srbski odbežniki poročajo, je srbska vojska pobita, tužna, žalostna. Nema zadostnoga živeža. Konjov je malo, jūnci moro potrebne reči v tabor voziti, to pa pomali ide.

Nemški casar Viljem

je kre nas. Njegov tanač je to, ka smo bojno podignali zato, ka so ovi zdaj nepripravleni. V celoj Nemčiji je razglašeno bojno stališče, to je priprava za bojno nam na pomoč i proti rusom. Nemški casar je odločno zavrno ruskoga, ka če vojske svoje ne raz-

Pūcone, Bodonec, Križevac pa koli Bedenika. Sledkar sam pa pitao več lūdi s toga kraja, čí oni poznajo bojnece, pa čí znajo, gde se bojneceje držijo. Odgovorili mi so, ka se za bojnece zovejo tisti ljudje, ka tam dale v bregaj živejo. Eden drūgi možak mi je pa tak pravo, ka bojneceov nindri nega, to je, ka nindri nega lūdi, ki bi sebe držali za bojnece, nego povsedi zgreblejo to ime na drūge lūdi, šteri prebivlejo bole proti sevri.

Kak je z toga viditi, se mi je nej posrečilo zvediti, što so po pravici bojneceje, pa gde je Bojnečko. Tūdi reč sama mi je bila nejasna, pa sam si je nej znao razložiti.

Komaj pred par leti sam prišeo v tom pogledi na jasno. Zoznano sam se najmre z ednim slovenskim profesarom, ki se je jako zanimao za našo krajino pa za nas vogrške slovence. Té gospod me je med drūgimi tūdi to pitao, kak si naše lūstvo razlaga reč „bojniec“. Jaz sam njemi na to pitanje povedao, ka naše lūstvo ne ve, ka pomeni reč „bojniec“, pa ka v našoj krajini ne ga lūdi, ki bi sebe držali za bojnece, liki zgreblejo to ime povsedi na drūge lūdi, šteri stanūjejo bole proti sevri.

Nato mi je té profesar odgovoro, ka so bojneceje po pravici tisti naši ljudje, ki se radi zaklinjajo z rečjov „bogme“, napriliko : „Bogme sam ga vido“, „Jaz ga bogme ne poznám“ i tak dale. Z reči „bogme“ je nastalo „bogmec“, to se je pa pomali spremenilo v „bojniec“, ka

pošle, on svojo tudi vkup pozove na boj.

Japonci

do šli nad rusa, če bo boj začinjao. V Mandžuriji v Aziji njemi vzemejo njegovo imanje. V glavnem mestu Japonskoga v Toki-i so si že vünapravili, da bodo v kratkom celo vojsko proti Rusi mobilizirali.

Türk

je rezerviste leta 1897—1898. notripozvao, srbskoga poslanika pa domo odpasla.

Bolgarija

právi, da v toj bojni nobenostranska ostane. Stopédeset milijonov pa zato li prosi vlada davkov za vojne reči.

Dobrovoljniki

se tudi glasijo za našo vojsko. Bolgarskih 100 oficerov i 1000 prostih vojakov, C. Towley-Fulbam anglež pa 600 angležkih i amerianskih konjenikov spravi vkup nam na pomoč.

Putnika

srbskoga vojvodo so naši püstili. Neščejo vzeti srbskoj armadi voditela, da ne porečejo: lahko ste zmagala, da ste nam voja pred bojnov vzeli. Ednoga drugoga generala srbskoga so naši tudi prijali, ali odpüstili so ga, da ešče prava bojna ne se začela.

Prvi ranjenec

je nadoficer Knerler Janoš iz Beča. Jako hraber vojak je. Svojim pajdašom je pravo: Lehko bom jaz te prvi,

pomeni tagšega človeka, šteri se rad zaklinja z rečjov „bogme“.

Poleg te razlage je bojneec vsaki tisti človek, ki med gučom rad pravi „bogme“, „Bojnečko“ je pa tista naša krajina, gde tej bogmeceje ali bojneceje živejo.

Ta razlaga je zadosta jasna, pa ž nje lejko vsaki vidi, ka je reč „bojneec“ nigdar nej tak razžaljiva, kak naši ljudje mislijo. Ka ma napriliko zameriti tisti, ki rad pravi „bogme“, či ga što zavolo toga zove za bojneca? Ravno tak se tudi nikomi ne bi smelo vžaliti, či njemi što pravi, ka je on z „Bojnečkoga“, to je z tiste naše krajine, gde se ljudje radi zaklinjajo z rečjov „bogme“.

Zato pa mam vüpanje, ka po tom razlaganji tudi vnogi naš bojnečki čtevec sprevidi, ka je reč „bojneec“ nigdar nej tak razžaljiva, kak jo je držao dozdej, pa či se znabiti gda pripeti, ka šteromi bojneeci što nazoči pove, ka je on bojneec, ga tudi ne de tak tirao, kak je tirao mene tisti možak, ki se je z Bojnečkoga priselo v našo vés.*) Dolinec.

) Drugi razlagajo tak-le reč „bojneec“. Za bojnece zovejo goricanci i ravenci slovence okoli Monoštra, ki od vseh ovih vogrskih slovencev poseben guč majo. Ženska pravi tam „bom išo“; prairjo; seča, tounje, perinšček, koriti se itd. Posebnost jezika njim dá ime bojneec zenkraj zdrügikraj pa posebnost nature. Bojevito ljudstvo je tisto. Boj-meti njemi je v krvi, zato je „bojneec“. Níkda so pri Nedeli na proščenji edno stotino husarov pobili z koljom z goric. To je ta druga razlaga. Ali z prvov se lahko vkup pri kapci, zato ka tisti ljudje radi majo to reč pri svojem guči: *bo me* (Bog me). Vrej.

koga krugla zavadi. Ali ve te jaz že dam tem svinjárom. I strelili so ga v ramo. Kruglo so njemi iz rane odstranili pa je že brez nevarnosti.

Pri Drini

so srbi ednoga našega strelili, naši pa deset srbov.

Streljen

je eden prosti vojak v *Pétervárad*i zato, ka je ne šteo na neprijatela strliti. Krive nazarejske vere je bio, štera je po Al-föld-i razširjena i svojim brani orožja rábiti.

Prijali

so v Pešti ednoga srba, ki je naše domače srbe na to napelavao, ka naj v boji puško tá lüčijo i k srbov pristopijo. Sami srbi so ga redarom naznanili. Naši domači srbi so tudi jako navdúšeni proti Srbiji.

Srbskih odbežnikov

je 160 prišlo v Bolgarijo z orožjom i so se vdali bolgarom. Če do srbi tak hitro razno bežali, te za boj jih ne ostane dosta.

Kuražno

idejo vojaki naši v boj. Veselo se spevlejo vojne pesmi. Očevje so ponosni i matere, ka majo vojaško deco. Iz sosednoga slovenskoga Štajara nam glasijo, ka je tam eden stári oča svojih osem sinov na najlepših kolah i z napjaksimi konjo sam odpelao na železniški kolodvor, da bi se odpelali v boj, Eden naš starejši vojak mi je tudi odkrio to pelo, da bi ga samo v ogenj poslali i ne mosté stražit.

Dárl

se pobirajo za ranjence i tistih siromakov družine, ki so mogli v boj oditi. Naše novine tudi vzemejo dare za naše slovence. Robače, prté posebno prosi družba „Rdečega križa“ za ranjence. Kaj prevüpamo, darújmo.

Štiristo koron

najema dobi ki naznani koga, če je telegrafe ali telefone poškodovao.

Naše vojne ladje

so pri Črnogorskom pristanišči: *Antivari* i pazijo, naj se živež ali orožje ne vozi na Srbsko i v Črno-goro.

Junaka.

Hlousek Jožef i *Sin* Janoš čeha iz regementa jagerskoga sta preplavala Drino močno naraščeno, čeravno so srbi strelali na ujidva i sta podrla na srbskom kraji stoječe telefone.

Vstaja v Novoj-Srbiji.

To je tam, kaj so srbi v balkanskoj bojni dobili, neščejo stanovniki v srbsko vojno iti. Ščejo se od srbov odtrgati.

Püspek od boja.

Pastir kak vsikdar, najbolje v nevarnostih, svojo čredo brani. Kda se od vseh krajev groznosti boja vzdigavajo, te katoličanski duhovniki svoje verne tolažijo, presvetijo i pomagajo. V vsakom djanji pa dvojnosti se ljudje s vüpanjom k njim obrnejo.

Naš višesnji pastir i püspek, ki vu vsakom deli naprej pred nami ide i nam pot kaže, v teh nevarnih časih batrúje, tolaži svoje ludstvo v prelepom pastirskom listi, šteroga to nedelo duhovniki iz predgance prečtejo. V tom listi se zapove, naj se denešnja meša darúje za zmago našo. Predpišejo se v njem tudi molitve za našo vojsko. Pastirski list, šteri je v trojem jeziki izdani, seslovenski etak glasi:

Predragi verni!

V težavnom časi govorim k vam, kda širom po celoj Europi strah i navdúšenost obsede vsako občino i rodovino. Naši lubleniki, bratje, sinovi, oskrbniki rodovine so se v boj podali. Prestrašena srca se k Bogi vzdignejo, v božjo previdnost podajo, od njega prosijo moč, tolažbo, premago i slavo-dobitje.

I zagotovo milostivni Bog poslúhne naše prošnje. Ár boj, na šteroga naš milostiven kral svoj narod pozava, je te najpravičnejši boj, šteroga se je kda vojúval. Ne zavolo častimarnosti ali precimbe, nego za obvarvanje našega bistva višesnji kral svoje narode v orožje pozava proti onomi narodi, šteri že dugo let s prevzetnov gizdostjov nas pači i nepokoji; šteri narod je naslednje to najhújšo pregreho pripravo: kda je vmoro s svojov plemenitov ženov trononaslednika, ki bi meo slavno nositi svetoga Števana króno.

Či se nájdejo še branitelje morivnoga naroda; či túhinske zmožnosti nam ščejo nazaj zadržati roko, štero smo v pravičnosti vzdignoli: te razjezena prava, naše domovine bistvo, naša blaženost nam moč i stalnost podeli, da v zavesti svoje dužnosti, slavno dokončamo, ka smo prisiljeno začnoli.

Naš seri kral, ki je v celom svojem kralúvanji zmožen branitel mira bio: zdaj na stare dni, po telikajših nesrečah, pred božjim licom, preštímavši svojega naroda navdúšenost, je boj mogo naznaniti. Glas njegov so začúli vsi narodi samovlastja. Navdúšeno, kak še nej bilo viditi, se spravljajo pod vojaške zastave.

Istina, med navdúšenostjov nas skuze pobijejo, kda žene od možov, mila dečica od oče, žalostne matere od sinov slovo jemlejo. I što zna, jeli